

— Markus Kuokanens, speciāli Ir

Lai bērni izlemj paši

Somijā sāka pārsteidzoša skolu reforma: atsevišķi mācību priekšmeti laiku pa laikam tiks aizvietoti ar multidisciplināriem pētniecības projektiem

LIETAINĀ aprīļa ritā soļojot uz skolu, deviņus gadus vecais Hugo Stepanofs zina, ka šodien viņam tipisku mācību stundu nebūs. Tā vietā būs eksperimenti — kā izskatās lietas, ja uz tām skatās caur dažādu izliekumu lēcām. «Katrš var izvēlēties, kādu izgudrojumu apgūt, un es izvēlējos teleskopu. Manuprāt, tas ir interesanti, jo palīdz citādi uztvert Visumu,» stāsta trešklasnieks. «Vēl es gribu pētīt prizmu.»

Viņa klasesbiedri no Resu vispārīgglītojošās skolas izvēlējušies citus eksperimentus atbilstoši savām interesēm. Eino Elsinens no lego būvē miniatūru dzinēju, kuru darbina elektrība. Puiku fascinējot tas, kā dzinējā plūst strāva. Zani Rētu turpretī aizrāvuši vilcieni — gan tradicionālās tvaika lokomotīves, gan moderni sastāvi uz magnētiskajiem spilveniem.

Pēc dažām nedēļām visiem bērniem par savu pētījumu būs jāriko prezentācija klasesbiedru un vecāku priekšā.

«Man patīk. Tas ir interesanti, jo es pats varu izlemēt, ko gribu darīt,» saka Hugo.

Līdzīga nākotne sagaida arī pārējās Somijas skolas. Jaunā reforma paredz, ka no 2016.gada augusta katrā mācību

iestādē būs jāiesteno multidisciplinārs mācību periods — šajā laikā 7–16 gadu veciem skolēniem jāiedziļinās kādā specifiskā tēmā, kuru neapver tikai viens konkrēts tradicionālais mācību priekšmets.

Skolu vadība būs atbildīga tikai par pētniecības periodu ieviešanu, bet par to, ko šajā laikā darīt, jāieklausās bērnos.

Somijas Nacionālās izglītības padomes Mācību satura nodaļas vadītāja Irmeli Halinena skaidro, ka skolotāji var palīdzēt bērniem izvēlēties pētāmo objektu un ieteikt labākos veidus, kā sasniegt rezultātu. Taču svarīgi, ka galīgo lēmumu pieņem pats skolēns.

UZ SKOLU AR SAVIĻŅOJUMU

Izdzirdot pirmās ziņas par Somijas plāniem, daudzi cilvēki bija patiesi pārsteigti. Britu laikraksts *The Independent* steidza ziņot, ka somi atsakās no tradicionālajiem mācību priekšmetiem un tā ir visradikālākā reforma, kas jebkad piedzīvota.

Protams, avīzes raksts nebija diez ko precīzs. Jā, Somija tiešām vēlas nojaukt robežas starp dažādiem priekšmetiem, taču tas notiks tikai laiku pa laikam.

Taču kas un kā mācību procesā īsti mainīsies? Neba centrālajām valsts institūcijām par to lemt. Galavārds piederēs

Hugo Stepanofs, Eino Elsinens un Zane Rīts Resu vispārīgglītojošajā skolā Helsinkos, kur jau ieviesta jaunā mācību programma

pašvaldībām un pašām skolām. Vienīgā instrukcija no augšas: multidisciplināro studiju periods jāriko vismaz reizi gadā — tas ir minimums. Piemēram, Helsinku dome jau nolēmusi, ka tās pārziņā esošajās skolās tas tiks rīkots divreiz gadā.

Arī perioda ilgums jālemj lokāli. Daļa skolu tam plāno atvēlēt vienu no 38 mācību gada nedēļām. Savukārt Resu skolā

Helsinkos, kur reforma jau izmēģināta, periods ilgst sešas nedēļas pašiem jaunākajiem skolēniem, vecākajiem — pat vēl ilgāk. «Tās ir lieliskas pārmaiņas. Pilnīgi noteikti. Liels solis uz priekšu un ļoti drosmīgs,» saka skolotājs Juha Sāmanens, kas pilda arī Resu skolas direktora vietnieka pienākumus. Viņš ir klases audzinātājs deviņgadīgajiem zēniem Hugo, Eino un Zanem.

Vispirms skolēniem tika lūgts savākt vispārēju informāciju par tēmu *Izgudrojumi un mehānismi*, jauno studiju periodu izskaidro skolotājs. Kopā apmeklēja Tehnoloģiju muzeju, bet lasīšanas stundās izvēlējās ar izgudrojumiem

saistītus tekstus. Diskutējot par izgudrojumu vēsturi, skolotāji mudināja bērnus domāt par lietu mijiedarbību — tieši tas ir galvenais uzdevums, lai liktu skolēniem sākt domāt. Apjaust, kā dzimst jaunas idejas un kā tās ietekmē mūsu ikdienas dzīvi.

Aptuveni pēc pusotras nedēļas skolēni izvēlējās, kuru izgudrojumu pētīt sīkāk. Nav pārsteigums, ka vairāki trešklasnieki deva priekšroku mobilajam tālrunim. Diskusijā secināja, ka pirmais tālrunis tapis tādēļ, lai ļautu cilvēkiem sazināties tad, kad viņi neatrodas blakus vai sauciena attālumā. Pētot tālāk, tika uzzinātas jaunas lietas par fiziku. Kas ir skaņa? Kā tā

«Gan lielle, gan mazie uz skolu nāk ar savilņojumu. Tieši tas ir dzinulis, kas mūs virza uz priekšu. Ir vēlme uzzināt ko jaunu par lietām, kas mums visiem ir svarīgas. Un tad arī pašām mācībām ir lielāka jēga»

pārvietojas? Izgatavoja paši savu «telefonu» no divām skārdenēm.

Cita bērnu grupiņa mēģināja izprast, kā darbojas spārni: izmēģināja dažādu formu, pārbaudīja, cik tālu tie planē, un rezultātus apkopoja salīdzinošos grafikos.

Šim pētījumam bija nepieciešamas prasmes un informācija, kas aptver dažādus tradicionālos mācību priekšmetus, to skaitā vēsturi, matemātiku, somu valodu. Bērnu prātos robežas starp tiem bija nojauktas, kaut gan patiesībā, kā norāda skolotājs Sāmanens, piemēram, mērījumu veikšana un grafiku veidošana bija vistīrākā matemātika.